

Poetul - bibliotecar Mihai Eminescu

*„Citește! Numai citind mereu creierul tău va deveni
un laborator nesfârșit de idei și imagini.”*
(M. Eminescu)

Galina MOSTOVIC

*șef catedră Științe Socio - Umanistice
Colegiul Pedagogic „Ion Creangă”*

Una din marile pasiuni eminesciene, știe toată lumea, a fost cartea. De fapt, pasiune e puțin spus. Dragostea pentru cuvântul scris a fost o condiție sine qua non a existenței sale. Nu întâmplător, poate, destinul a vrut ca poetul să dirijeze nemijlocit, în câteva rînduri, patrimoniul spiritual care sunt bibliotecile.

În anii scolăriei cernăuțene, elevul Eminovici nu doar întîrzia îndelung asupra tomurilor vechi, aduse din biblioteca tatălui său, ci își asumă, un timp, responsabilitatea și grija pentru biblioteca iubitului dascăl Aron Pumnul, la care aveau acces toți gimnaziștii români.

Unul din prietenii lui Eminescu din acei ani, Teodor Ștefanelli, își amintea: *”Acuma locuia el la Pumnul și îngrijea și de bibliotecă. Aici trebuia să se fi simțit el în elementul său, căci rînduise biblioteca și știa unde se află orice carte. Nu mai trebuia ca mai înainte să scotocești tot dulapul pîn-ce dai de cartea ce-ți trebuia. Eminescu se ducea drept la dînsa și o scotea dintre celelalte cărți, dîndu-ți-o cu un fel de satisfacție și dovedind astfel că cunoștea fiecare tom din această colecție.”*

Din marea pasiune pentru cunoaștere și din dorința ca un număr cît mai mare de gimnaziști să probeze miracolul lecturii, viitorul „voievod al lite-

relor române” donează 3 cărți bibliotecii lui Aron Pumnul, volume care, și peste ani, păstrează caligrafia lăsată de penița geniului: *„dăruitor bibliotecii gimnaziștilor Români den Cernăuți de M. G. Eminoviciu”*

După trecerea în eternitate a celui care a fost Aron Pumnul, cel mai iubit discipol al său se desparte și de biblioteca acestuia.

Peste un timp, în 1871, îl regăsim pe Eminescu bibliotecar la Viena, colegii săi îl aleg responsabil de biblioteca Societății *România Jună*.

Copleșit tot mai mult de mistuitoarea sete de cunoaștere, între poet și carte se stabilește o relație și mai intimă. *„Adevărata cultură poetul și-a făcut-o însă nu pe băncile sălilor de facultate (...), ci de-a dreptul din cărțile pe care le citea la bibliotecă sau acasă”*, afirmă, pe bună dreptate, George Călinescu. *Acel univers mirific al cărții Eminescu îl numea: „ocean de popoare străine.”* Desigur, o personalitate nepe-reche cum era Eminescu își dădea perfect de bine seama de incommensurabila importanță a bibliotecii și atunci cînd a fost numit, la 1 septembrie 1874, în funcția de director al Bibliotecii Centrale din Iași:

„Sunt fericit că mi-am ales un loc potrivit cu firea mea singuratică și dornică de cercetare. Ferit de grija zilei de mîine, mă voi cufunda ca un budist în trecut, mai ales în trecutul nostru atît de măreț în

fapte și în oameni”, scria poetul bucuros că această numire în funcție îi asigura, pe lângă toate, pâinea cea de toate zilele - i se oferise un salariu de 200 de lei lunar.

Entuziasmat, proaspătul director pornește să revoluționeze instituția încredințată spre diriguire, dorind cu toată ardoarea „s-o sporească și s-o facă un instrument util de muncă” (G.Călinescu). Începe cu inventarierea și trierea volumelor pe care le avea biblioteca la acea oră, adică a celor „15 000 opuri”, cum reieșea dintr-o scrisoare a poetului. Convinși de necesitatea unui catalog care să faciliteze accesul la informație, Eminescu se arată preocupat atât de aducerea la un numitor comun a fondului de bază, cât și a colecțiilor provenite din diverse donații. Menirea de bază și-o vede, totuși, în completarea colecției bibliotecii cu tipărituri vechi și manuscrise. Așa se face că, în curând, directorul de bibliotecă, M. Eminescu, solicită Ministrului Instrucțiunii Publice alocarea unui fond pentru achiziționarea de texte vechi din secolele XVII- XVIII, și anume „*Șapte taine*”, tipăritură din vremea lui Vasile Lupu și Mitropolitului Varlaam (1646), „*Psaltirea în versuri*” și „*Acatistul*” de la Unieș (1673) ale lui Dosoftei, „*Divanul sau gîlceava înțeleptului cu lumea*,” de Dimitrie Cantemir (1698) și manuscrisele „*Istopiei*”, „*Istoriei universale de la zidirea lumii pînă la Constantin și Iulian*” (1728) și un „*Sinopsis*” al lui Grigore Sinălteanu.

Strădaniile lui Eminescu sunt încununete de succes și vor fi apreciate, la scurt timp, de revista *Buciumul Carpaților* printr-un elogiu, ce-i drept modest, semnat de redactorul Iancu Codrescu: „*Biblioteca Centrală din Iași a făcut frumoasa achizițiune de această carte rară, tocmai acum în timpul ministeriatului D-lui Titu Maiorescu, după recomandățiunea și nimerita alegere făcută de Domnul Eminescu, actualul bibliotecar.*”

Pe parcursul unui directorat scurt, de numai zece luni, poetul - bibliotecar întocmește și adresează ministerului trei rapoarte care dovedesc o substanțială pregătire bibliologică, dar și profunde

cunoștințe în domeniul vechiului tipar românesc, a paleografiei chirilice. Pe lângă obligațiunile de serviciu, față de care manifesta o atitudine extrem de conștiincioasă, Eminescu, după cum menționează remarcabilul cercetător George Mun-teanu: „.... se adînci în experimente filologice, cu gîndul de a dobîndi o atitudine mai temeinică față de limbă, dar și pentru a-și croi părți directe spre vechile tezaure de înțelepciune și frumusețe, căuta, adică locuțiuni și forme gramaticale uitate în scrierile românești dinainte de 1800, iar paralel alcătuia un „*Dicționar al limbii sanscrite*” și traducea din germană o „*Gramatică paleoslavă*”.

Cu toată activitatea sa prodigioasă desfășurată în calitate de director al bibliotecii ieșene, necazurile, după cum se știe, nu întârziară.

Venit de pe-aiurea, poetul minor, cu reputație reprobabilă, Dimitrie Petrino, prin diverse tertipuri, reușește să-l compromită public pe Eminescu, incriminîndu-i o delapidare a avutului bibliotecii. I se intentează chiar un dosar penal care, evident, din lipsă de probe, este mai apoi clasat. Astfel, toate nobilile intenții ale poetului - bibliotecar se năruiesc și, pe lângă toate acestea, Eminescu mai trăiește și una din cele mai mari dezamăgiri și umiliri. În anii 1884 - 1886, marele poet va mai reveni, în calitate de sub-bibliotecar la Biblioteca Centrală din Iași. Dar marcat de cumplita-i suferință, va avea o prestanță mult mai modestă.

Deși activitatea de bibliotecar a fost doar o ipostază în drumul deloc linear al vieții celui mai strălucit poet al neamului românesc, ea e o mărturie elocventă a unui caracter de excepție, a unei personalități cu deschidere spre universalitate, fapt despre care posteritatea, prin gura lui G. Mun-teanu, avea să afirme: „Însă cînd atîtea cîm-puri de forță s-a întîmplat să se suprapună, cînd atîtea „valuri” s-au întîlnit într-un punct de ideală convergență, cum să nu se fi prefăcut ele în acel talaz parcă inexplicabil, gigantesc, pe care perenitatea expresiei de artă l-a încremenit cu creasta în cer!”.